

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

2024-09-05

MHN § 78

Yttrande - Förslag till nationell förteckning över invasiva främmande arter

Änr MHN ALL.2024.1959

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden avger yttrande i enlighet med miljö- och hälsoskyddsavdelningens tjänsteskrivelse.

Yttrande

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser det som positivt att en nationell lista gällande invasiva främmande arter nu tagits fram och att problematiska arter som tidigare inte omfattats av någon lagstiftning nu omfattas av utrotnings- eller hanteringsåtgärder. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen vill dock framföra följande synpunkter:

- Kristianstads kommun har tagit fram en egen strategi för hantering av invasiva främmande arter. Strategin och dess prioriteringar utgår från de arter som ingår i ArtDatabankens riskklassificering i kombination med hur vanlig arten är i kommunen. ArtDatabanken tillhör SLU (Sveriges Lantbruksuniversitet) och utgörs bland annat av artexperter och olika expertkommittéer som samlar in och analyserar data om Sveriges arter och naturtyper. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen anser att även den nationella förteckningen bör bygga på ArtDatabankens riskklassificering och att förteckningen därmed bör utökas med fler arter. Nämnden anser att den nationella förteckningen bör utgå från ArtDatabankens riskklassificering och innehålla de arter som fått klassningen HI (high) eller SE (severe). Miljö- och hälsoskyddsavdelningen anser vidare att olika länsstyrelser, i samråd med bland annat kommunerna, sedan ska få prioritera bland de arter som är upptagna på listan och genomföra åtgärder för de arter som anses mest problematiska i det egna området.
- I remisshandlingarna anges att regleringen kommer att innebära att avfall som innehåller växtdelar från invasiva arter ska hanteras på sådant sätt att växtdelarna inte överlever och inte kan fortsätta växa eller spridas. I handlingarna anges med koppling till detta bland annat att "Tillsyns- och prövningsmyndigheter kan därmed behöva ställa krav på att verksamhetsutövare vidtar försiktighetsåtgärder." Länsstyrelsen och kommunerna har i dagsläget ett delat ansvar gällande tillsynen över avfallsverksamheter och det är därför viktigt att gränsdragningen mellan de olika myndigheternas ansvarsområden tydliggörs. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen anser att det finns ett stort behov av tillsynsvägledning, bland gällande vilka försiktighetsmått som är aktuella för entreprenörer som vill ta emot massor med invasiva arter, hur ställda krav ska följas upp och vilka krav som ska ställas på

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

2024-09-05

mottagande anläggningar. Det är även viktigt att det finns en tydlig synkronisering med annan nationell lagstiftning på avfallsområdet.

- Miljö- och hälsoskyddsavdelningen konstaterar att de båda ingående delarna i remissen, dvs förteckningen över landlevande arter (som tagits fram av Naturvårdsverket) respektive förteckningen över vattenlevande arter (som tagits fram av Havs- och vattenmyndigheten), har helt olika inriktningar. Naturvårdsverkets artlista tar upp arter som redan idag är problematiska i olika delar av landet, medan Havs- och vattenmyndigheten fokuserar på arter som inte finns i landet och som i många fall inte heller kan reproducera sig här. Ett exempel på detta är marmorkarp som enligt ArtDatabanken inte förökar sig i naturliga vatten i Europa och som enligt riskklassningen dessutom har låg risk för invasivitet. Att Havs- och vattenmyndigheten utformar artlistan på detta sätt bygger troligen på en vällovlig ambition att förhindra handel med/införsel av dessa arter, men det känns ändå märkligt att andra arter som finns i landet och som har hög risk för invasivitet helt lämnas utanför listan. Ett exempel på en sådan art är vandarmussla (*Dreissena polymorpha*) som har mycket hög risk för invasivitet, förekommer och reproducerar sig i Sverige och globalt räknas till en av de mest allvarliga invasiva arterna.
- Listan med landlevande invasiva främmande innehåller 13 arter. Flera av dessa arter har en självklar plats på listan, exempelvis parkslide, kanadensiskt gullris och vresros. Andra arter som finns på listan känns mycket tveksamma samtidigt som flera mycket problematiska arter saknas. Exempelvis är det svårt att se motivet bakom att kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad (som framförallt kan ställa till problem på alvar- och kalkhällmarker) tas upp som en art som ska utrotas i hela landet, medan en art som tysklönn som är mycket problematisk i stora delar av landet, inte ens finns med på listan. På samma sätt känns det märkligt att åtgärder gällande spärroxbär bara ska gälla Gotlands och Kalmar län när arten i själva verket är problematisk i hela södra Sverige.
- Flera av de arter som finns upptagna på den nationella listan förekommer fortfarande på exempelvis plantskolor eller inom trädgårdsnäringen. Enligt remissen ska trädgårdsväxter som förekommer i handeln omfattas av en övergångsbestämmelse som "innebär en möjlighet att sälja av befintliga lager, till exempel till andra länder där arten fortfarande är laglig". Miljö- och hälsoskyddsavdelningen anser att detta är ett tveksamt tillvägagångssätt som riskerar att leda till att andra länder får problem med arter som vi själva inte vill hantera.
- För att kunna arbeta med de arter som finns på den nationella listan krävs mer resurser än vad som finns tillgängligt i dagsläget. En stor del av ansvaret kommer att hamna på kommunerna och det behöver därför skjutas till ekonomiska resurser för att möjliggöra de utrotnings- och hanteringsinsatser som är aktuella. Även länsstyrelserna behöver utökade resurser för att bland annat kunna tillgodose det ökade behov av vägledning som kommer att uppstå.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

2024-09-05

Sammanfattning

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram förslag på en nationell förteckning över landlevande respektive vattenlevande invasiva främmande arter. En nationell förteckning är ett viktigt instrument för att åtgärder mot invasiva främmande arter som inte omfattas av EUs förteckning (unionsförteckningen) ska kunna vidtas på ett effektivt sätt i Sverige. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen ser det som positivt att listan nu tagits fram och att problematiska arter som tidigare inte omfattats av någon lagstiftning nu omfattas av utrotnings- eller hanteringsåtgärder. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen anser dock att listan bör utökas och att det bör finnas möjlighet för olika länsstyrelser att i samråd med bland annat kommunerna avgöra vilka arter som man behöver fokusera på. Avdelningen vill även framföra att det i kommunerna finns ett stort behov av vägledning gällande bland annat avfallshanteringen och att det dessutom behöver skjutas till ekonomiska resurser till både länsstyrelser och kommuner för att möjliggöra de utrotnings- och hanteringsinsatser som är aktuella.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningens förslag till miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden avger yttrande i enlighet med miljö- och hälsoskyddsavdelningens tjänsteskrivelse.

Beslutsunderlag

Miljö- och hälsoskyddsavdelningens tjänsteskrivelse

Naturvårdsverkets förslag till nationell förteckning över landlevande invasiva främmande arter

Havs- och vattenmyndighetens förslag till nationell förteckning över vattenlevande invasiva främmande arter